

Tema 2. El plantejament de projectes d'innovació educativa

Anna Sánchez-Caballé

Octubre 2023

Aquest document s'ha creat en el marc del projecte [ProDigital](#) i es publica amb una llicència [Reconeixement-NoComercial-CompartirIgual 4.0 Internacional](#) de Creative Commons (CC BY-NC-SA 4.0).

ÍNDIX

01 Els projecte d'innovació educativa	0
02 Elements que integren un projecte d'innovació: la justificació.....	2
03 Elements que integren un projecte d'innovació: els objectius.....	3
04 Elements que integren un projecte d'innovació: Temporització, implicació de la comunitat educativa i actuacions.....	4
05 Elements que integren un projecte d'innovació: Metodologia.....	5
05.1 El <i>Design Thinking</i>	5
05.2 La Investigació Basada en el Disseny	7
06 Elements que integren un projecte d'innovació: Pressupost.....	9
07 Elements que integren un projecte d'innovació: Avaluació del projecte	10
08 Elements que integren un projecte d'innovació: Autoavaluació	11
08 Recopilació d'elements que cal incloure a un projecte d'innovació educativa	13
Bibliografia.....	16

01 Els projecte d'innovació educativa

Quan es planteja un projecte d'innovació educativa normalment es té la intenció de **millorar la qualitat** d'un procés d'Ensenyament-Aprenentatge (E-A). Per fer-ho, tot sovint es planteja la **implementació de noves**:

- Metodologies.
- Estratègies didàctiques.
- Continguts.
- Eines o recursos.

Tot això, es repensa partint d'un **context educatiu concret** i, per aquest motiu, la creació d'un projecte d'aquestes característiques cerca la manera de donar una **solució concreta** a **mancances i necessitats educatives** que s'han detectat.

RECORDA

La majoria dels projectes d'innovació acostumen a néixer gràcies a una visió crítica de la realitat i dels processos d'E-A.

No obstant això, és imprescindible recordar que tal com indiquen Hargreaves i Fullan (2013) la innovació implica diversos elements:

- La capacitació del cos de docents.
- La creació d'un ambient favorable i propici per l'E-A.
- La implementació de noves metodologies pedagògiques que acompanyin de manera escaient el procés.

D'altres autors com Meneses et al. (2018) centren la seva atenció en la importància de que aquest tipus de **pràctiques siguin reflexibles i adaptables** als canvis de la realitat i, per

aquest motiu, destaquen la importància d'escollir **metodologies rigoroses** per dur a terme aquest tipus de projectes, com per exemple, la investigació acció.

Tot i així, actualment no existeix un acord col·lectiu per com ha de ser un procés o un projecte d'innovació educativa. En aquest sentit, des de La universitat Jaume I (s.d.) el que es proposa es que es planifiquen les **pràctiques i que siguin:**

- **Crítiques** per tal de que arribin a aconseguir una transformació.
- **Contextualitzades** i basades en un diagnòstic de la pràctica prèvia.
- **Rigoroses** per tal de poder-ne mesurar, demostrar i comparar els resultats i, al mateix temps, replicables i transferibles en altres contextos de característiques semblants.
- **Compartides** amb la resta de membres i la institució.
- **Sostenibles** per tal de mantenir-les al llarg del temps un cop realitzades.
- **Creatives** per tal que de proporcionen maneres noves d'actuar i solucions alternatives.

Figura 1. La replicabilitat és un element a tenir en compte quan es planteja un projecte d'innovació. Font: Flaticon.

A banda de tenir en compte aquestes indicacions, si es vol preparar un projecte d'innovació educativa cal dedicar-hi especial **atenció** al **format** d'aquest. Normalment acostumen a estar integrats pels següents apartats (Universitat Jaume I, s.d., Generalitat de Catalunya, s.d.):

- Justificació del projecte
- Objectius
- Temporització, implicació de la comunitat educativa i actuacions
- Metodologia

- Pressupost
- Avaluació del projecte
- Autoavaluació
- Altres

ATENCIÓ

Aquests apartats són alguns dels més comuns. No obstant això, recorda que cada convocatòria presenta les seves pròpies característiques i és imprescindible tenir-les en compte a l'hora de plantejar el teu projecte.

02 Elements que integren un projecte d'innovació: la justificació

La justificació acostuma a ser el **primer element** que cal plantejar en un projecte d'innovació i resulta imprescindible per garantir que els **canvis** que es proposen estan **fonamentats** de manera escaient i que han tingut en compte la realitat social i científica actual. En aquest sentit, per facilitar la tasca les primeres vegades que s'escriu una justificació Latorre proposa plantejar-se preguntes com:

- Quin paper o rol ha de tenir el docent dintre de l'aula?
- Com cal que siguin les situacions d'aprenentatge que es generen?

Figura 2. Una bona fonamentació basada en document científics resulta clau. Font: Flaticon.

- Quina intenció i relació té la proposta en relació a la pràctica quotidiana?

Aquestes preguntes poden esdevenir un far que orienti els primers passos de la reflexió i del plantejament de la justificació que permeti establir les bases per determinar les necessitats i els objectius que es volen assolir.

VES MÉS ENLLÀ

Un bon lloc per trobar documents de referència per fonamentar la nostra innovació són les bases de dades científiques. Algunes de les més conegudes són: [ERIC](#), [Dialnet](#) i [Google Acadèmic](#).

03 Elements que integren un projecte d'innovació: els objectius

Figura 3. Els objectius representen allò que volem aconseguir amb l'aplicació del projecte d'innovació. Font: Flaticon.

Els objectius d'un projecte d'innovació són la descripció tangible de la **finalitat d'aquest**, és a dir, en determinen què es vol aconseguir amb l'aplicació de les diferents accions plantejades. En aquest tipus de documents normalment és necessari incloure objectius de dos tipus:

- Els **objectius generals**: corresponen a la finalitat global que es planteja assolir el projecte.
- Els **objectius específics**: corresponen a aquell conjunt d'objectius que s'elaboren amb la intenció de definir petites fites més concretes i

mesurables per tal de poder comprovar-ne la seva consecució.

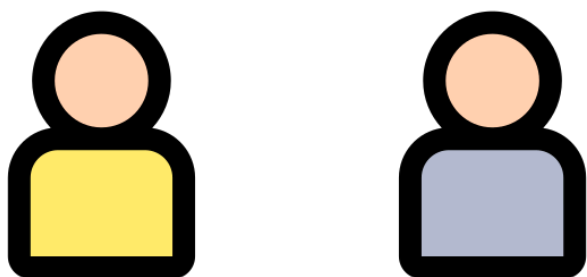
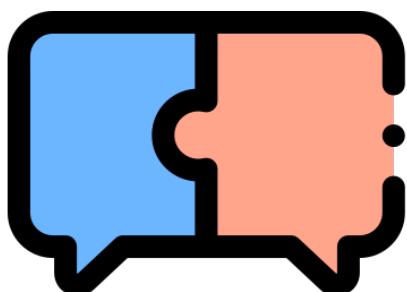
ATENCIÓ

En aquest tipus de projectes s'acostuma a recomana la redacció d'un o dos objectius generals i uns tres objectius específics que permetin concretar les accions necessàries per assolir els generals.

A més, tingues en compte que els objectius han de tenir el verb redactat en infinitiu.

04 Elements que integren un projecte d'innovació: Temporització, implicació de la comunitat educativa i actuacions

Un cop plantejats els objectius és important tenir en compte qui són aquells **perfils i usuaris que formaran part del projecte**. En aquest apartat, seria interessant incloure les **tasques** a realitzar i relacionar-les amb els encarregats de dur-les a terme.

Una bona manera d'explicitar-ho a un document és recorrent a **taules i figures** que clarifiquen l'acció a realitzar, els perfils implicats i la **duració**.

Figura 4. És imprescindible definir les tasques dels diversos membres implicats

Font: Flaticon.

05 Elements que integren un projecte d'innovació:

Metodologia

Dins d'un projecte d'innovació educativa, és fonamental distingir entre la metodologia d'E-A que es vol aplicar i la metodologia que guia el procés d'innovació del mateix projecte. En aquest sentit, quan desenvolupem una proposta per a un projecte innovador, no només cal descriure el "canvi" o la "millora" desitjada i justificar-la, sinó que també hem d'aprofundir en com es durà a terme aquest projecte mitjançant una metodologia específica. Aquesta **metodologia** pot seguir diverses **aproximacions científiques**. Per exemple, podem basar-nos en models més tradicionals i quantitativs o optar per altres enfocaments més especialitzats i relacionats amb els processos d'innovació. Algunes d'aquestes opcions metodològiques poden ser:

- El *Design Thinking*.
- La Investigació Basada en el Disseny.

05.1 El *Design Thinking*

Aquest enfocament metodològic cerca fer front a un o més problemes de naturalesa complexa proporcionant solucions innovadores a partir de la realització d'una compressió profunda de les necessitats dels usuaris, l'experimentació constant i la iteració (Brown, 2008). Segurament en algun moment has sentit a parlar d'aquesta metodologia i això és degut a que en les darreres dècades s'ha popularitzat.

L'**estructura** més comuna per un projecte plantejat des de la perspectiva del *Design Thinking* acostuma a estar dividida en cinc fases:

- **Fase 1. Comprensió del problema:** etapa en la que es cerca comprendre el problema i el repte que es vol assumir amb la intenció de poder-ne identificar les necessitats i expectatives per part dels diversos membres de la comunitat educativa.

- **Fase 2. Generació d'idees:** etapa en la que un cop s'ha entès la problemàtica es plantegen diverses idees que podrien donar-hi solució. En aquesta segona fase es comú recórrer a la tècnica de la pluja d'idees.
- **Fase 3. Selecció i desenvolupament de les idees:** en aquesta etapa es realitza la selecció de les idees que es consideren més escaients i aplicables i es desenvolupen en profunditat. Aquest desenvolupament acostuma a anar relacionat amb l'elaboració de prototips o maquetes per experimentar amb les diverses solucions possibles.
- **Fase 4. Implementació:** etapa en la que es posa en marxa la solució seleccionada. En algunes ocasions s'hi realitza una primera prova pilot abans de la seva aplicació.
- **Fase 5. Avaluació:** darrera etapa on un cop implementada la innovació es recullen les dades per poder-ne conèixer la seva efectivitat i plantejar noves iteracions per la seva millora. Aquesta última etapa és clau per poder detectar problemes o reptes que han sorgit a partir de l'aplicació amb la intenció de millorar-los.

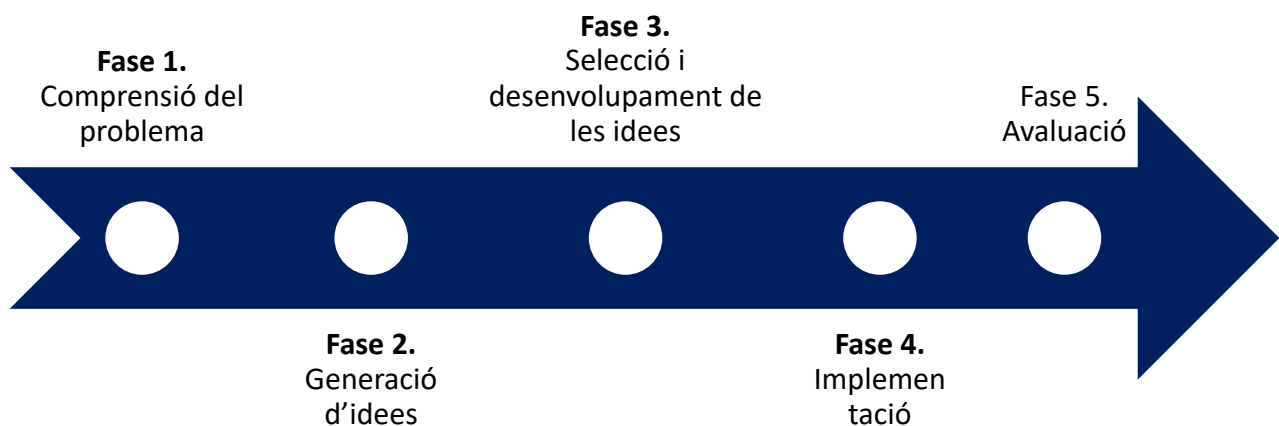

Figura 5. Diagrama de representació d'un procés de Design Thinking. Font: Elaboració pròpia.

ATENCIÓ

Tingues en compte que aquesta metodologia es caracteritza per la millora constant i la seva flexibilitat. Així doncs, un cop acabat el procediment és comú tornar a començar per realitzar innovacions en els punts on s'ha detectat la possibilitat d'implementar millores.

05.2 La Investigació Basada en el Disseny

El nom de la metodologia de la Investigació Basada en el Disseny (IBD) prové de la terminologia angles *Design-Based Research*. Així doncs, és molt comú veure les sigles d'aquesta metodologia en anglès per fer-ne referència (DBR). Independentment de la llengua en la que es faci referència aquesta metodologia combina característiques tant de la investigació com del disseny amb la intenció de desenvolupar, implementar i avaluar solucions educatives concretes a realitats o contextos complexos (Barab & Squire, 2004).

L'element clau per comprendre aquesta metodologia es basa en **la importància de relacionar la investigació i el disseny** donat que és la manera més escaient per millorar les pràctiques educatives.

En el cas de la **IBD** el procés s'acostuma a estructurar a partir de **tres grans fases** (Plomp i Nieveen, 2009):

- **Fase 1. Investigació preliminar:** etapa en la que es defineix el problema i es plantegen les diverses solucions possibles.
- **Fase 2. Desenvolupament i prototipatge:** etapa en la qual s'elaboren i avaluen de manera iterativa diversos prototips amb la finalitat d'anar-los millorant fins arribar a assolir l'objectiu final.

- **Fase 3. Avaluació del producte final:** aquesta és la darrera etapa en la que ja es disposa el producte final el qual s'avalua amb la intenció d'obtenir-ne un seguit de principis de disseny.

RECORDA

Els principis de disseny són com un conjunt d'indicacions i/o recomanacions a tenir en compte a l'hora d'aplicar la innovació realitzada en un altre context.

Per exemple, imagineu que a un centre educatiu s'ha dissenyat una estratègia de patis inclusius. A partir d'aquesta experiència extreuen un seguit de recomanacions i recursos amb la intenció que altres centres educatius puguin aplicar-ho fent-hi les corresponents modificacions.

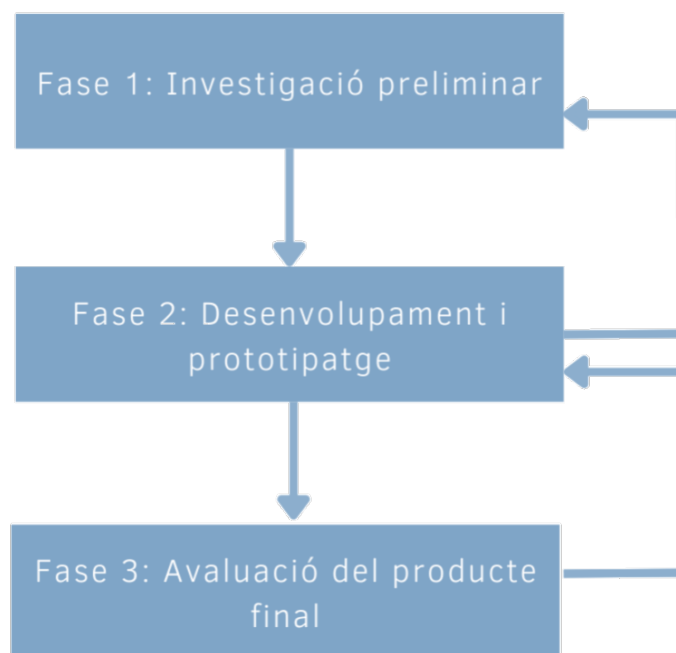

Figura 6. Diagrama de representació d'un procés d'Investigació Basada en el Disseny. Font: Elaboració pròpia.

ATENCIÓ

Recorda que independentment de la metodologia escollida totes les accions que es planifiquen en aquesta han d'anar alineades amb els objectius generals i específics que s'han definit al projecte.

06 Elements que integren un projecte d'innovació:

Pressupost

El pressupost fa referència a les **despeses derivades del procés d'innovació** i aquestes poden anar des dels recursos materials i/o humans per dur a terme la proposta a la formació necessària per la seva adequada aplicació. A més, normalment també s'acostumen a incloure despeses relacionades amb la divulgació dels resultats que s'obtenen al llarg del projecte. Transmetre els nostres resultats a la comunitat educativa és interessant ja que pot esdevenir el punt de partida d'un altre procés d'innovació en un altre context.

Figura 7. Uns bon pressupost ens permetrà desenvolupar amb èxit el projecte. Font: Flaticon.

Per redactar de manera escaient aquest apartat a un projecte és imprescindible que:

- Es vinculin els diferents conceptes/despeses amb les activitats previstes.
- Que es detallin els conceptes de la manera més clara possible.

ATENCIÓ

Quan elaboris aquest apartat del projecte tinguis en compte que no totes les convocatòries admeten el mateix tipus de despeses. A més, tingues en compte que no tots els projectes són iguals i, per tant, les despeses i els recursos necessaris també poden variar.

07 Elements que integren un projecte d'innovació:

Avaluació del projecte

Per realitzar l'avaluació d'un projecte educatiu —independentment si es tracta d'una innovació o no— cal tenir present que s'ha **d'avaluar la consecució dels objectius finals** i també tot el **procediment d'implementació i desenvolupament**. Per tant, es imprescindible recollir informació que ens permeti corregir i millorar el projecte durant el procés d'aplicació d'aquest.

Per dur a terme una avaluació corresponent del procediment cal planificar en detall la manera com s'obtindrà aquesta informació, els **mètodes** que s'empraran per recollir-la, els **avaluadors** que s'encarregaran de fer-ho i els moments clau per fer-ho. Una bona planificació d'aquest elements juntament amb una escaient triangulació de les ens permetrà obtenir una visió general del procés i de la seva evolució.

Un dels primers passos per desenvolupar aquesta planificació és la **definició** tant d'uns

Figura 8. Una bona avaluació del procediment facilita la bona implementació de les diverses accions. Font: Flaticon.

indicadors com d'uns criteris d'avaluació. Els indicadors d'avaluació són el que podríem considerar com “la unitat de mesura” per avaluar el progrés o el rendiment d'una activitat o projecte. Els criteris d'avaluació, per altra banda, són els estàndards o les normes utilitzades per determinar si una activitat o projecte ha estat realitzat amb èxit o no.

08 Elements que integren un projecte d'innovació:

Autoavaluació

Just abans de lliurar el projecte d'innovació a la convocatòria que considerem oportuna és important fer una revisió profunda de la informació proporcionada en el document. Així doncs, tot i que normalment no cal incloure l'autoavaluació del resultat al propi projecte és un **pas imprescindible pel plantejament d'aquest**.

En algunes ocasions hi ha convocatòries que faciliten rúbriques o llistes d'autoavaluació que permeten als usuaris fer una darrera revisió dels punts forts i les millores dels projecte abans del seu lliurament. La Universitat Jaume I a la seva convocatòria interna de projectes d'innovació educativa proporcionen una *checklist* amb diversos criteris que cal complir. A continuació se'n facilita una adaptació que pot ser d'utilitat per diverses convocatòries que no la incloguin (Unitat de Formació i Innovació Educativa, 2023):

		SI	NO	Dubtós
Objectius	Es detalla l'objectiu general i els específics (concrets o operatius).			
	Els objectius específics es redacten en termes observables i mesurables.			
	Els objectius responen a un diagnòstic previ rigorós (justificats)			

	Els objectius són coherents i viables per a aconseguir-los en un any/durada del projecte.			
	Els objectius són rellevants per a l'aprenentatge de l'estudiantat i/o la millora de la titulació i/o la institució i les seues polítiques educatives (impacte previsible)			
Metodologia i/o activitats	Es descriu la metodologia de la innovació (canvi) i la seua anàlisi (recerca).			
	La metodologia és coherent amb la finalitat del projecte.			
	Es concreta el pla d'acció/activitats per a totes les etapes del projecte (des de la planificació fins a l'avaluació final del projecte i elaboració de l'informe).			
	Les activitats estan clarament alineades amb els objectius concrets (responen als objectius i els cobreixen tots).			
	S'inclou el calendari o temporalitat de les activitats.			
	El calendari o seqüenciació d'activitats és coherent, factible i realista.			
Mecanismes d' avaluació	Es detalla clarament quins aspectes del projecte s'avaluaran.			
	Es detallen els indicadors, criteris i/o evidències d'èxit o assoliment dels objectius (està clar com es mesurarà el canvi).			
	Els criteris i/o indicadors permeten mesurar l'assoliment dels objectius de forma adequada.			
	S'inclou avaluació per al seguiment i millora del projecte durant la seua execució (avaluació continua / formativa per a la millora			

	continua/reflexió sobre la innovació portada a terme).			
Hi ha aspectes creatius i originals en:	Els objectius i disseny del projecte.			
	La metodologia d'ensenyament/aprenentatge (canvi a l'aula).			
	L'avaluació de l'aprenentatge de l'estudiantat o participants.			
	La recollida de dades i avaluació de l'èxit del projecte.			
ODS	S'inclouen els Objectius de Desenvolupament Sostenible en els objectius, les activitats i els mecanismes d'avaluació del projecte.			

Taula 1. *Checklist* d'autoavaluació de projecte. Font: Adaptació de la proposta realitzada per la Unitat de Formació i Innovació Educativa (2023).

08 Recopilació d'elements que cal incloure a un projecte d'innovació educativa

Elements que cal incloure en l'apartat de justificació d'un projecte

- Diagnòstic inicial fonamentat amb la identificació del problema o repte.
- Fonamentació pedagògica i científica de la intervenció.
- Relació i conveniència d'aquesta per la institució.

Elements que cal incloure en l'apartat d'objectius d'un projecte

- Redacció concisa i clara dels objectius que es plantegen amb el projecte d'acord amb la justificació elaborada prèviament.

Elements que cal incloure en l'apartat de temporització, implicació de la comunitat educativa i actuacions

- Redacció de les accions i actuacions que cal realitzar per assolir els objectius proposats.
- Planificació dels participants encarregats de realitzar cadascuna de les accions planificades.
- La temporització de les tasques.

Elements que cal incloure en l'apartat de Metodologia

- La descripció fonamentada de la metodologia escollida.
- Les accions que es realitzaran en concret pel desenvolupament del projecte planejat d'acord amb la metodologia escollida i la temporització planificada.

Elements que cal incloure en l'apartat del pressupost

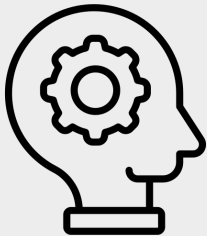
- Relació econòmica amb els objectius i les activitats planificats.
- Despeses de personal.
- Despeses de material.
- Despeses en serveis externs.
- Despeses formatives.
- Despeses de difusió.
- Altres tipus de despeses.

Elements que cal incloure en l'apartat d'avaluació

- Planificació del procés d'avaluació tenint en compte els moments, les fonts, els mètodes i els avaluadors.
- Desplegament dels indicadors i els criteris d'avaluació.

Taula 2. *Recopilació d'elements que cal incloure a un projecte d'innovació educativa.*

Font: Elaboració pròpia.

REFLEXIONA

Quan has planificat o plantejat un projecte d'innovació has tingut en compte tots aquests passos? Quines millores implementaries en algun projecte passat que ja has dut a terme?

Bibliografia

Barab, S. A., & Squire, K. (2004). Design-based research: Putting a stake in the ground. *The Journal of the Learning Sciences*, 13(1), 1-14.

Brown, T. (2008). Design Thinking. *Harvard Business Review*, 86(6), 84-92.

Generalitat de Catalunya (s.d.). Projectes d'innovació pedagògica. Generalitat de Catalunya. https://xtec.gencat.cat/ca/innovacio/projectes_innovacio_pedagogica/

Hargreaves, A., & Fullan, M. (2013). The power of professional capital. *The Learning Professional*, 34(3), 36.

Meneses, J., Bernabeu, J., Bonillo, A., Eiroa-Orosa, F. J., Rodríguez-Gómez, D., Valero, S., & Valdeoriola, J. (2018). *Intervenció educativa basada en evidències científiques*. Universitat Oberta de Catalunya.

Plomp, T., & Nieveen, N. (2009). *An introduction to educational design research*. Netherlands Institute for curriculum development (SLO).

Unitat de Formació i Innovació Educativa (2023). Checklist per a l'autoavaluació del compliment dels criteris contemplats als barems de les convocatòries d'ajudes a la innovació educativa de l'UJI. Universitat Jaume I. <https://ujiapps.uji.es/ade/rest/storage/6ZIVUIT1PBUMLK96COAADQWZSIURPU>

Universitat Jaume I (s.d.). Guia d'ajuda per a la proposta de projectes d'innovació educativa de l'UJI. Universitat Jaume I. <https://www.uji.es/serveis/ufie/base/innoedu/pie/guiapie/>

